

TGAU Iechyd a Gofal Cymdeithasol, a Gofal Plant Amlinelliad o'r Cymhwyster

Gwnaed i Gymru.
Yn barod i'r byd.

Cyflwyniad

Yn y ddogfen hon mae trosolwg ar lefel uchel o'r cymhwyster CBAC TGAU Iechyd a Gofal Cymdeithasol, a Gofal Plant sydd ar gael i'w addysgu am y tro cyntaf o fis Medi 2026.

Mae'n seiliedig ar Feini Prawf Cymeradwyo Cymwysterau Cymru (meini-prawf-cymeradwyo-tgau-iechyd-a-gofal-cymdeithasol-a-gofal-plant.pdf). **Rhaid** i'n cymhwyster ni fodloni'r gofynion hyn.

Bydd yr amlinelliad hwn o'r cymhwyster yn gweithio fel canllaw ar gyfer datblygu'r Fanyleb a'r Deunyddiau Asesu Enghreifftiol (DAE). Mae'n bosibl y bydd angen ailedrych ar agweddau ar yr amlinelliad os bydd materion yn codi yn ystod y broses ddatblygu.

Trosolwg o'r Cymhwyster

Bydd y cymhwyster TGAU Iechyd a Gofal Cymdeithasol, a Gofal Plant yn cefnogi'r Cwricwlwm i Gymru drwy wneud y canlynol:

- cefnogi'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig¹, gan roi cyfle i'r dysgwyr:
 - ddeall y ffactorau sy'n effeithio ar iechyd corfforol a llesiant drwy gydol oes unigolyn, gan gynnwys ymddygiadau sy'n hybu iechyd e.e. gweithgarwch corfforol, a deall ymddygiadau sy'n niweidiol i iechyd
 - datblygu ymddygiadau cadarnhaol, gwybodus sy'n annog dysgwyr i barchu a gofalu am eu hunain ac eraill mewn cyd-destun iechyd a gofal cymdeithasol, ac yng nghyd-destun gofal plant
 - archwilio'r cysylltiadau rhwng eu profiadau, eu hiechyd meddwl a'u llesiant emosiynol
 - creu diwylliant sy'n normaleiddio siarad am iechyd meddwl a llesiant emosiynol mewn iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant
 - datblygu'r sgiliau meddwl beirniadol angenrheidiol er mwyn gallu pwysu a mesur goblygiadau posibl eu penderfyniadau, gan gynnwys y risg, iddyn nhw ac i eraill
 - ymwneud yn feirniadol â dylanwadau cymdeithasol o fewn eu diwylliant eu hunain yn ogystal â diwylliannau eraill, er mwyn deall sut y mae normau a gwerthoedd yn datblygu
 - deall sut mae penderfyniadau a gweithredoedd yn cael effaith ar y dysgwyr eu hunain, ar eraill, ac ar gymdeithas ehangach, a hynny yn y presennol a'r dyfodol
 - deall y ffactorau sy'n dylanwadu ar wneud penderfyniadau, gan eu rhoi mewn gwell sefyllfa i wneud penderfyniadau gwybodus ac ystyriol mewn perthynas ag iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant
 - datblygu'r sgiliau meddwl beirniadol angenrheidiol er mwyn gallu pwysu a mesur goblygiadau posibl eu penderfyniadau yn y sectorau iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant.
- cefnogi'r egwyddorion cynnydd² drwy annog dysgwyr i:
 - ddatblygu eu hannibyniaeth a'u gweithrediaeth mewn materion sy'n ymwneud ag iechyd a llesiant, gan arwain at gyfrifoldeb cynyddol am eu hiechyd a'u llesiant eu hunain
 - datblygu gwybodaeth gysyniadol a dealltwriaeth feirniadol mewn amrywiaeth o agweddau ar iechyd a llesiant ac ymddygiad personol
 - datblygu cysylltiadau rhwng agweddau ar iechyd a llesiant ac ystod eang o bynciau a materion mewn cyd-destunau iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant

¹ <https://hwb.gov.wales/cwricwlwm-i-gymru/iechyd-a-lles/datganiadau-o-r-hyn-sy-n-bwysig>

² <https://hwb.gov.wales/cwricwlwm-i-gymru/iechyd-a-lles/egwyddorion-cynnydd>

- datblygu gwerthfawrogiad o anghenion eraill mewn cyd-destunau iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant ac effaith penderfyniadau, camau gweithredu ac amgylchiadau
- dod yn fwy cymdeithasol gyfrifol
- datblygu dealltwriaeth o eiriolaeth ar ran eu hunain ac ar ran eraill drwy gyd-destunau iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant
- cefnogi'r ystyriaethau pwnc-benodol ar gyfer TGAU Iechyd a Gofal Cymdeithasol, a Gofal Plant³ drwy roi'r cyfle i ddysgwyr:
 - datblygu sgiliau llythrennedd, gallu trefnu ysgrifennu ac addasu iaith yn hyderus, gan alluogi dysgwyr i ymgeisio am lwybrau dysgu a gyrfa o'u dewis, ym maes iechyd a gofal cymdeithasol a/neu ofal plant o bosibl
 - cefnogi dysgwyr i archwilio a deall newidiadau datblygiadol ar hyd y rhychwant oes yn fanwl, yn ogystal â sut mae'r newidiadau hynny yn effeithio ar unigolion mewn amrywiaeth o ffyrdd gwahanol
 - dysgu a deall sut i asesu a rheoli risg fel y gallan nhw gadw eu hunain ac eraill yn ddiogel, gan gynnwys diogelu mewn cyd-destun iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant
 - adfyfrio ar oblygiadau tymor byr, tymor canolig a hirdymor y penderfyniadau maen nhw'n eu gwneud. Dylid cydnabod nad oes gan ddysgwyr o angenrheidrwydd gyfrifoldeb dros lawer o'r penderfyniadau sy'n effeithio arnyn nhw a bod y cyfrifoldeb hwn yn tyfu dros gyfnod o amser
 - deall y rôl y gall dylanwadau cymdeithasol ei chwarae mewn perthynas ag ymddygiad dysgwyr, a'r dylanwadau a all hyrwyddo ac annog ymddygiadau iach er lles y gymdeithas, yn ogystal â'r rhai sy'n arwain at faterion megis gwahaniaethu, hiliaeth neu ragfarn ar draws y sectorau iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant
 - deall rôl a phwysigrwydd cydberthnasau megis teulu a chyfeillion, anifeiliaid/anifeiliaid anwes, cyfoedion, proffesiynol, rhithiol, rhamantus, rhywiol, crefyddol ac ysbrydol – drwy gyd-destunau iechyd a gofal cymdeithasol a gofal plant, a'r cydberthnasau hynny nad ydynt eto'n gyfarwydd iddyn nhw ond eu bod yn debygol iawn o ddod ar eu traws yn ystod eu bywydau neu wrth weithio yn y sectorau.

³ <https://hwb.gov.wales/cwricwlwm-i-gymru/iechyd-a-lles/cynllunio-eich-cwricwlwm/>

Strwythur y Cymhwyster

Mae'r strwythur a ganlyn wedi'i ragnodi gan y Meini Prawf Cymeradwyo a gyhoeddwyd gan Cymwysterau Cymru, Mehefin 2023.

Uned 1: Iechyd a Gofal Cymdeithasol, a Gofal Plant yng Nghymru yn yr 21ain Ganrif

Arholiad ysgrifenedig

40% o'r cymhwyster

Ar gael ar bapur yn unig*

Uned 2: Iechyd a Gofal Cymdeithasol Oedolion

Asesiad di-arholiad

30% o'r cymhwyster

Wedi'i osod gan CBAC

Wedi'i marcio gan y ganolfan a'i chymedroli gan CBAC

Uned 3: Gofal Plant

Asesiad di-arholiad

30% o'r cymhwyster

Wedi'i osod gan CBAC

Wedi'i marcio gan y ganolfan a'i chymedroli gan CBAC

* Bydd fersiwn digidol yn cymryd lle'r asesiad ar bapur o fewn pum mlynedd i'r cymhwyster fod ar gael.

Bydd 120 - 140 o Orlau Dysgu dan Arweiniad yn y cymhwyster.

Dyma'r canrannau ar gyfer y tri amcan asesu o fewn goddefiant o +/- 5 pwynt canran:

AA1	Dangos gwybodaeth a dealltwriaeth o gysyniadau, gwerthoedd a materion ym maes iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant.	30%
AA2	Cymhwyso gwybodaeth a dealltwriaeth o gysyniadau, gwerthoedd a materion ym maes iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant.	40%
AA3	Dadansoddi, gwerthuso ac ymchwilio i werthoedd, materion a darpariaeth ym maes iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant, gan lunio barnau wedi'u rhesymu a dod i gasgliadau.	30%

Cymhwyster unedol fydd hwn. Dylid addysgu Uned 1 cyn Uned 2 ac Uned 3, gan fod y cynnwys yn darparu gwybodaeth a dealltwriaeth graidd ar gyfer y cymhwyster cyfan. Nid yw trefn gyflwyno Uned 2 ac Uned 3 yn awgrymu unrhyw hierarchaeth.

Bydd Uned 1 ar gael yn flynyddol o Haf 2027 ymlaen. Bydd yn cael ei gosod a'i marcio gan CBAC a bydd ar gael ar bapur yn unig; bydd asesiad digidol yn cymryd lle yr asesiad ar bapur o fewn pum mlynedd i'r cymhwyster fod ar gael. Gellir ei chwblhau yn ystod haf Blwyddyn 10 neu Flwyddyn 11.

Caiff briffiau asesu Uned 2 ac Uned 3 eu rhyddhau bob blwyddyn drwy'r Porth ar ddechrau mis Medi, gan ddechrau o fis Medi 2027. Gall Uned 2 ac Uned 3 gael eu cwblhau unrhyw bryd yn ystod yr ail flwyddyn o astudio (Blwyddyn 11) a'u cyflwyno i CBAC ym mis Mai. Rhaid i ganolfannau sicrhau mai **dim ond** pan fydd dysgwyr wedi ymgymryd â'r addysgu a'r dysgu angenrheidiol ac wedi datblygu'r sgiliau a'r wybodaeth ofynnol y caiff asesiad Uned 2 ac Uned 3 ei gwblhau. Mae dyddiad rhyddhau mis Medi yn caniatáu i ganolfannau ddechrau cyflwyno cynnwys naill ai Uned 2 neu Uned 3, yn dibynnu ar eu dewis, gan fod yn rhaid cyflwyno cynnwys llawn y fanyleb cyn cychwyn ar yr asesiad di-arholiad.

Gwybodaeth am Unedau

Bydd dysgwyr yn cael cyfleoedd i archwilio hawliau dynol ac amrywiaeth drwy'r tair uned, gan gynnwys ystyried y canlynol:

- mynediad at wasanaethau ar draws y sector iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant
- effaith y broses o ddarparu a chyflawni gwasanaethau ar ganlyniadau mewn perthynas ag iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant
- safbwyntiau, hunaniaeth, diwylliant, profiadau a chyfraniadau Du, Asiaidd ac ethnig leiafrifol.

Uned 1 Iechyd a Gofal Cymdeithasol, a Gofal Plant yng Nghymru yn yr 21ain Ganrif – Arholiad Ysgrifenedig

Pwrpas yr uned hon yw datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth o'r canlynol:

- cylchred bywyd a'r ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad
- hybu a chynnal iechyd a llesiant ac adnoddau y gellir eu defnyddio i fesur a chefnogi hyn
- egwyddorion a gwerthoedd craidd, yn seiliedig ar ddeddfwriaeth a darparu gwasanaethau mewn cyd-destun Cymreig ar draws y sectorau iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant.

Bydd yr uned hon yn canolbwyntio ar:

- hybu a chynnal iechyd a llesiant unigolion drwy gydol eu bywydau
- twf, datblygiad a llesiant dynol drwy gydol cylchred bywyd
- ffactorau sy'n effeithio ar dwf, datblygiad a llesiant dynol drwy gydol cylchred bywyd
- dangosyddion ac adnoddau i fesur a chefnogi iechyd a llesiant
- egwyddorion, gwerthoedd a dulliau craidd wrth weithio ym maes iechyd a gofal, a gofal plant
- deddfwriaeth a darparu gwasanaethau ar draws y sector iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant
- y Gymraeg a diwylliant Cymru ym maes iechyd a gofal cymdeithasol, a gofal plant.

Caiff yr uned ei hasesu drwy arholiad ysgrifenedig a fydd ar gael yng nghyfres haf y cwrs a bydd ar gael bob blwyddyn o gyfres haf 2027 ymlaen. Bydd cymysgedd o fathau o gwestiynau a fydd yn targedu AA1, AA2 ac AA3. Bydd y pwysoli uwch am AA1. Mae'n debygol y bydd yr arholiad tuag 1 awr a 30 munud o hyd.

Uned 2 Iechyd a Gofal Cymdeithasol Oedolion – Asesiad Di-arholiad

Pwrpas yr uned hon yw meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth o'r canlynol:

- anghenion unigolion a chyflyrau ac afiechydon allweddol mewn oedolaeth
- sut mae gweithwyr proffesiynol yn gweithio ym maes iechyd a gofal cymdeithasol oedolion er mwyn cyflawni canlyniadau cadarnhaol
- rôl hybu iechyd ym maes iechyd y cyhoedd yng Nghymru.

Bydd yr uned hon yn canolbwyntio ar:

- fathau o ofal i ddiwallu anghenion unigol a chyflawni canlyniadau cadarnhaol
- sut mae gweithwyr proffesiynol yn gweithio er mwyn diwallu anghenion ym maes iechyd a gofal cymdeithasol oedolion
- iechyd y cyhoedd a hybu iechyd ym maes iechyd a gofal cymdeithasol
- cyflyrau ac afiechydon allweddol mewn oedolaeth.

Defnyddir asesiad di-arholiad i asesu'r uned hon. Cyflwynir hyn ym mlwyddyn olaf y cwrs fel rhan o'r gyfres haf. Rhaid cyflwyno'r asesiad di-arholiad yn ddigidol. Bydd cymysgedd y tasgau yn yr uned hon yn targedu AA2 ac AA3. Bydd pwysoli uwch am AA2 nag AA3. Bydd yr uned hon yn cael ei gosod gan CBAC, ei marcio gan y ganolfan a'i chymedroli gan CBAC.

Uned 3 Gofal Plant – Asesiad Di-arholiad

Pwrpas yr uned hon yw meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth o'r canlynol:

- Datblygiad corfforol, deallusol, ieithyddol, emosiynol a chymdeithasol (PILES)
- cyflyrau ac afiechydon allweddol ymhlith plant
- sut mae gweithwyr proffesiynol yn gweithio, gan gynnwys chwarae a gwaith chwarae, i ddiwallu anghenion plant yng Nghymru er mwyn cyflawni canlyniadau cadarnhaol.

Bydd yr uned hon yn canolbwyntio ar:

- PILES
- chwarae a gwaith chwarae
- mathau o ofal ac ymyriadau i ddiwallu anghenion plant a chyflawni canlyniadau cadarnhaol
- sut mae gweithwyr proffesiynol yn gweithio i ddiwallu anghenion plant
- hybu iechyd ac ymyrraeth gynnar ym maes gofal plant
- cyflyrau ac afiechydon allweddol ymhlith plant.

Defnyddir asesiad di-arholiad i asesu'r uned hon. Cyflwynir hyn ym mlwyddyn olaf y cwrs fel rhan o'r gyfres haf. Rhaid cyflwyno'r asesiad di-arholiad yn ddigidol. Bydd cymysgedd y tasgau yn yr uned hon yn targedu AA2 ac AA3. Bydd pwysoli uwch am AA2 nag AA3. Bydd yr uned hon yn cael ei gosod gan CBAC, ei marcio gan y ganolfan a'i chymedroli gan CBAC.